

памерамі, наяўнасцю дадатковых дэталёў, узорным арнамантам, спосабам вырабу.

Найбольш распаўсюджаным і характэрным верхнім адзеннем былі суконная світа (сярмяга, латуха, сукмана, катанка) і аўчынны кажух (футра, шуба). Па свайму крою і колеру світы былі неаднолькавыя, утвараючы на тэрыторыі Беларусі некальківарыянтаў.

Цікавым з'яўляецца тое, што кожны селянін меў дзве світы: паўсядзённую і выхадную. А таксама шмат мог казаць колер світы, які залежыць ад функцыянальнага прызначэння світы, сацыяльнага адрасата і раёна бытавання.

Зімою выкарастоўвалі кажухі або футравыя шубы. Кажух – доўгая верхняя вопратка з вырабленых аўчын. Кажухі, па свайму крою, не адрозніваліся ад світ. Насілі іх і жанчыны і мужчыны. Адрозненнем мужчынскага і жаночага кажухоў з'яўляецца тое, што жаночыя дэкаруюцца вышыўкай і аплікацыяй.

Выдзяляюць таксама такія падвід адзення як шляхецкае. Сюды будзе адносіцца капот, жупан, кунтуш, дэлія. Капот уяўляў сабой прыталены кафтан на гузіках, які шыўся з тонкага шэрага сукна. Жупан – больш доўгі кафтан, крыху прыталены, са стаячым каўняром; яго шылі са светлага ці шэрага сукна, радзей – атласу ці аксаміту. Жупаны падпярэзваліся скуранымі, суконнымі, шаўковымі паясамі. Спінку ў іх рабілі прыталенай, полы суцэльнымі. З бакоў устаўлялі кліны. Ззаду па таліі жупаны моцна прыборвалі або закладалі ў складкі. Жупан падпаясваўся поясам, які надаваў яму святочную ўрачыстасць і нацыянальную вызначанасць. З гэтай мэтай ужываліся знакамітыя слупкія паясы.

Тапонімы ваколліц вёскі Мікалаеўшчына

УА “Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт”

Каранеўская К.А., 2 к, 242 гр., ПФ

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык *Ратынская Н.В.*

У спадчыну ад мінулых пакаленняў нам засталася велізарная колькасць назваў населеных пунктаў, рэк і азёр, палёў і сенажацяў, урочышчаў і іншых геаграфічных аб'ектаў. На зямлі нашай Бацькаўшчыны, бадай, не знойдзеш аніводнай народнай назвы, якая б узнікла выпадкова, без прычыны. І калі ўважліва прыгледзецца, дык заўсёды вызначыш, што вынікае яна з нейкіх асаблівасцей прыроднага асяроддзя, умоў вытворчай дзейнасці жыхароў і вельмі часта звязана з гістарычным мінулым чалавека.

Я жыву не толькі ў маляўнічым, але і знакамітым краі, які багаты на тапонімы. Мяне вельмі зацікавіла пытанне: “Адкуль паходзяць назвы ваколіц вёскі Мікалаеўшчына?” Менавіта на яго я і паспрабавала знайсці адказ у час свайго невялікага даследавання. А яшчэ мне захацелася правесці параўнанне паміж навуковым тлумачэннем тапонімаў нашай мясцовасці і тым, як падаюцца яны ў легендах і паданнях, што дайшлі да нашага часу.

Мэта работы – пазнаёміцца з багаццем і самабытнасцю тапанімічных назваў ваколіц вёскі Мікалаеўшчына, прынцыпамі і відамі класіфікацыі тапонімаў і мікратапонімаў, адметнасцю ўтварэння беларускіх тапанімічных назваў; вызначыць шляхі станаўлення, развіцця і захавання беларускіх тапонімаў.

Задачы:

- правесці семантычную класіфікацыю назваў сельскіх населеных пунктаў;
- прааналізаваць кожную сэнсавую групу тапонімаў;
- устанавіць сувязь паміж тапаніміяй і гісторыяй, легендамі і паданнямі, прыроднымі ўмовамі, сацыяльна-эканамічным жыццём рэгіёна;
- садзейнічаць выхаванню паважлівага стаўлення да тапанімічнай спадчыны як помніка нацыянальнай культуры і духоўнасці.

Мая работа вялася ў некалькі этапаў.

На першым этапе я даследавала тапаграфічную карту Стаўбцоўскага раёна і склала спісы аб’ектаў, якія планавала даследаваць.

На другім этапе было вывучана шмат літаратуры з мэтай устанаўлення навуковага тлумачэння паходжання геаграфічных аб’ектаў, былі праведзены сустрэчы і гутаркі з мясцовымі жыхарамі з мэтай збору фальклорнага матэрыялу аб гэтых аб’ектах.

На трэцім этапе я прааналізавала і сістэматызавала ўвесь сабраны матэрыял, які і лёг у аснову дадзенай работы.

Аналізуючы навуковую літаратуру, я высветліла, што выдзяляецца нас тупная класіфікацыя геаграфічных назваў :

- 41% - патранамічныя
- 34% – па асаблівасцях прыроды
- 10% – сацыяльна-эканамічныя
- 9% – па асаблівасцях самога пасялення
- 6% – мемарыяльныя і сімвалічныя

Назвы ўрочышчаў у ваколіцах в. Мікалаеўшчына адносяцца да наступных груп:

- па роду дзейнасці: *Церабяжы, Лядзіны, Прыстанька, Карчэвядзь,*
- па назвах раслін, якія раслі ці растуць на яго тэрыторыі: *Ёлава;*
- ад імён уласных: *Дземянаў гуз, Амброжыкава гара, Сямёнаўка ;*
- сацыяльна – бытавыя: *Клешчыцы, Маргі.*

І за кожнай назвай – свая таямніца, свая гісторыя. І такіх гісторыяў у нашай мясцовасці, як і ў кожным куце Беларусі, шмат. Адзін паэт сказаў:

«Народ умее цёплым словам Радзімы край свой прыласкаць.»

Да гэтых слоў хацелася б дадаць: не толькі цёплым, але і трапным, праў-дзівым. Ці не таму часта, высветліўшы да пэўнага часу незразумелую нам назву, мы лепш пачынаем разумець іх мінулае, асаблівасці жыццядзейнасці людзей, іх звычкі і норавы. А супаставіўшы навуковае і народнае тлумачэнне, можам зразумець душу народа.

І першы крок да захавання багатай тапанімічнай спадчыны сваёй малой радзімы – гэта ўсведамленне ўнікальнасці мясцовасці, дзе пражываеш. Лічу, што гэтай мэты пры выкананні свайго даследавання я дасягнула.

Спіс літаратуры:

1. Жучкевіч, У.А. Кароткі тапанімічны слоўнік Беларусі / У.А. Жучкевіч. – Мн.: БДУ ім. У.І. Леніна, 1974. – С. 21, 163.
2. Жучкевіч, У.А. Тапаніміка Беларусі / У.А. Жучкевіч. – М.: Навука і тэхніка, 1968 г. – С. 55, 56, 68, 79.
3. Лемцюгова, В.П. Тапонімы распавядаюць / В.П. Лемцюгова. – М.: Літаратура і мастацтва, 2008. – С. 67, 246.
4. Мурзаев, Э.М. Словарь народных географических терминов / Э.М. Мурзаев. – М.: Мысль, 1984. – 653 с.
5. Поспелов, Е.М. Школьный топонимический словарь / Е.М. Поспелов. – М.: Просвещение, 1988. – С. 4.
6. Смолицкая, Г.П. Занимательная топонимика / Г.П. Смолицкая. – М.: Просвещение, 1990.
7. Шур, В.В. Беларускія ўласныя імёны. Бел. антрапаніміка і тапаніміка: Дапам. для настаўнікаў / В.В. Шур. – Мн.: Маст. літ., 1998. – 239 с.
8. Яшкін, І.Я. Беларускія геаграфічныя назвы / І.Я. Яшкін. – М.: Навука і тэхніка, 1971. – С. 93, 157.
9. <http://belarus.sxnarod.com/topic328800.html>.

Этнаканфесійны склад насельніцтва Зэльвы (XVII–XX ст.)

УА «Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»

Каслярэц Д.І., 2 к., 7 гр., ЛФ

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – к.г.н., загадчык кафедры *Сіткевіч С.А.*

Этнаканфесійнае становішча на тэрыторыі Беларусі ніколі не было аднастайным. Геаграфічнае размяшчэнне актыўна ўплывала на рэлігійна-нацыянальны склад насельніцтва Беларусі, у тым ліку Зэльвеншчыны.

Першых звестак пра колькасны склад насельніцтва мястэчка Зэльва не захавалася. Дакладна вядома, што ў 1616 г. у Зэльве было 3 вуліцы і пражывала 105 сем'яў, у 1633 – 5 вуліц і 143 сям'і, а ў 1664 г. у мястэчку налічвалася ўжо 120 дамоў з колькасцю 780 душ. У 1735 г. у Зэльве ўжо –